

MILITAIR, SNIPER, SURVIVOR

www.boekerij.nl

Ant Middleton

MILITAIR, SNIPER, SURVIVOR

Levenslessen uit het heetst van de strijd



ISBN 978-90-225-9105-5

ISBN 978-94-023-1539-4 (e-book)

NUR 320

Oorspronkelijke titel: *First Man In: Leading From The Front*

Vertaling: André Haacke en Ruud van der Helm

Omslagontwerp en beeldbewerking: DPS Design & Prepress Studio

Zetwerk: Elgraphic

© 2018 Ant Middleton. Originally published in the English language by HarperCollins Publishers Ltd. under the title *First Man In: Leading From The Front*

© 2020 Nederlandse vertaling Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor Emilie

Opgedragen aan de enige persoon die me met één woord gelukkig kan maken of breken. Ze stimuleert me elke dag; alleen mijn volledige inzet is goed genoeg voor haar. Als ik het spoor bijster ben, wijst ze me de goede weg. Als ik een stap verkeerd zet, geeft ze me een schop onder mijn kont. En als ik faal, is ze de enige persoon die me kan opbeuren en me mijn zelfvertrouwen teruggeeft. Mijn huidige status in het leven heb ik te danken aan mijn echtgenote. Zij is de vrouw die me heeft gemaakt tot wie ik ben.

Inhoud

Inleiding 9

Les 1

Laat niemand bepalen wie jij bent 17

Les 2

Gebruik je vijand als bron van kracht 47

Les 3

Leiders nemen afstand van de groep 81

Les 4

Sluit vrede met je demonen 103

Les 5

Om te leiden hoef je niet de leider te zijn 145

Les 6

Niet fouten maken leidt tot mislukking,
maar je door je fouten laten overrompelen 171

Les 7

Oorlog blijft in je hoofd zitten 203

Les 8

De kracht van intelligent wachten 231

Les 9

Hoe voorkom je muitelij 253

Les 10

De ultieme les in leiderschap 291

Dankwoord 301

Inleiding

De meeste mensen die ik in het dagelijks leven tegenkom, durven De Vraag niet te stellen. Ze kennen me vaak alleen van de televisie en weten dat ik naar Afghanistan ben uitgezonden als lid van de Special Forces. Omdat ik voor het eerst op televisie kwam in *SAS: Who Dares Wins* van Channel 4, denken veel mensen dat ik bij de Special Air Service heb gediend. Ik zat echter bij de Special Boat Service (SBS) oftewel de amfibische component van de Special Forces van de marine. In militair jargon was ik een verkenner. Tijdens risicogevoelige arrestatiemissies leidde ik overvallen naar binnen in Talibancomplexen, op zoek naar belangrijke verdachten. Wegens de strikte geheimhouding rond operaties van de Special Forces kan ik hier verder niet op ingaan. Maar op De Vraag kan ik wel antwoord geven.

Een mens doden komt neer op dezelfde sensatie als zachtjes de trekker overhalen met je wijsvinger. Dezelfde sensatie als een zacht plofje horen. Dezelfde sensatie als door je vizier een mensvormig object ineens zien zakken. Dezelfde sensatie als je klus geklaard hebben. Een bevredigend gevoel. Maar verder voel je helemaal niets wanneer je iemand omlegt. Misschien vind je dit schokkend of aanstootgevend. Ik besef dat mijn verhaal geen doorsnee antwoord is. Niet iedereen die in een oorlog gevoch-

ten heeft, kijkt er zo tegen aan. Talrijke dappere militairen met wie ik zij aan zij heb gestreden, zijn voor altijd getraumatiseerd door de gruwelen die ze hebben gezien of waar ze bij betrokken waren. Ik leef oprecht met hen mee. Als lid van een militair interventieteam word je continu blootgesteld aan levensbedreigende omstandigheden die uitermate stressvol kunnen zijn. Je wordt bijna dagelijks geconfronteerd met moord en doodslag en bloedvergieten. Het waren echter niet de mogelijk traumatische aspecten waar ik zozeer mee worstelde, maar het gevoel van bevrediging dat het me gaf. Ik genoot ervan, misschien soms te intensief. Ik genoot van de strijd. Ik mis het nog elke dag.

In Afghanistan was het eerder regel dan uitzondering dat er op je geschoten werd. Na verloop van tijd werd dat zelfs vanzelfsprekend. Overleven was voor mij een soort rekensommetje. Telkens wanneer ik als verkenners een nederzetting van de Taliban moest binnengaan of een vertrek moest binnenvallen en niet wist wat me aan de andere kant van de deur te wachten stond, probeerde ik mijn kansen zo goed mogelijk in te schatten. Net als bij roulette was het een ingecalculeerd risico. Ik dacht dan: hoe groot is de kans dat de strijder aan de andere kant van die deur weet dat ik er aankom? En als hij weet dat ik er aankom, hoe groot is vervolgens de kans dat hij meer dan één kogel afvuurt voor ik een salvo kan lossen? Hoe groot is de kans dat ik door een kogel in het hoofd word geraakt en dodelijk verwond raak? Ik kwam altijd tot de conclusie dat de kans op een ongunstige afloop zeer gering was. Daarom dacht ik op zulke momenten: ik heb verdomme de beste kansen. En mijn overtuiging schonk me dan de kracht naar binnen te stormen.

Als ik door zo'n deur naar binnen ging, vlogen de kogels me soms om het hoofd. Maar uit ervaring wist ik dat dit altijd kortdurende salvo's waren en dat ik mijn slag kon slaan zodra er een vuurpauze viel. Ik stormde ineengedoken naar binnen, omdat de

meeste klungels met kalasjnikovs de automatische opwaartse beweging van hun geweer niet onder controle hebben en het plafond doorzeven wanneer ze afdrukken. Ik wist: haalt hij de trekker nog een keer over, dan kan hij hooguit nog een of twee schoten afvuren voor ik hem in mijn vizier heb. Treft het schot mijn borstplaat, dan raakt hij slechts mijn borstplaat. Raakt hij me in mijn been, dan immobiliseert me dat hooguit een fractie van een seconde. En als ik val, maakt mijn makker direct achter me het karwei over mijn schouder heen in een oogwenk af. Zo keek ik ertegen aan, als een eenvoudige rekensom. Altijd je kansen berekenen. Altijd het rekensommetje maken in je hoofd.

Waarmee ik niet zeg dat het gemakkelijk was. Verre van dat. Voor een operatie begon, doorstond je de vreselijkste angsten. Maar als het eenmaal was begonnen – het moment waarop ik een Talibancomplex binnenviel of op een vijand stuitte – veranderde mijn psychologische gesteldheid volledig. Het enige waarmee ik het kan vergelijken, zijn de seconden vlak voor een auto-ongeluk, wanneer de gebeurtenissen zich in slow motion voor je afspelen. Je brein functioneert opeens hyperefficiënt en absorbeert zo veel data uit de omgeving dat het lijkt alsof de klok langzamer loopt, alsof jij de tijd opeens zelf in de hand hebt.

Hierdoor kon ik zo doeltreffend en precies handelen dat het leek alsof ik telde in milliseconden. Deze geestesgesteldheid berustte op pure concentratie, pure daadkracht, puur instinct. Al mijn lichaamscellen werkten in volmaakte harmonie samen voor het leveren van een topprestatie. Ik ervoer geen enkele emotie. Voor mij telden alleen bewustzijn, controle en actie. In mijn beleving benadert dit nog het dichtst een gevoel van almacht, van goddelijkheid. En in zekere zin was dat ook zo. Als verkenner voelde ik me tijdens gevaarlijke operaties zowel fysiek als mentaal een god. Ik trad ook op als een almachtige, want in een fractie van een seconde besliste ik wie in leven bleef en wie moest sterven.

De eerste tegenstander die ik ooit heb gedood, kwam op me af vanuit de stoffige schaduwen van een Afghaanse nederzetting. Het was een warme nacht. Hij droeg een traditioneel wit gewaad dat tot de enkels reikte, een zogenoemde *dishdasha*. Over zijn rechterschouder hing een brede geweerriem en in zijn handen hield hij een AK-47. Hij bleef stilstaan en tuurde met halfdicht geknepen ogen in het duister. Hij kon me niet zien. Hij bleef turen en boog zijn hoofd naar voren. Toen zag hij de twee groene glazen van mijn nachtkijker, die hem recht vanuit het duister aanstaarden. Op dat moment startte een proces waarmee ik al gauw vertrouwd raakte. Dergelijke momenten van de dood verlopen volgens een vast stramien. Opeenvolgend neem je bij je tegenstander schok, twijfel, ongeloof en verwarring waar. Je doelwit wil de situatie onder controle krijgen. Hij kan niet geloven wat zich op dat moment voltrekt. Gedachten racen door zijn hoofd. Hij spert zijn mond licht open en tuurt met wijd open pupillen in de nacht. Zijn kin komt naar voren. Hij wil nog van houding veranderen. Maar dan...

Dat ene moment – hetzelfde moment dat ik in Afghanistan zich keer op keer in een intieme, ultra trage slow motion heb zien voltrekken – is het geheime wapen van de Special Forces. In leven blijven of je doel bereiken is afhankelijk van deze minieme tijdsintervallen. Als lid van de Special Forces train je hoe je moet opereren tussen het tikken van de secondewijzer door. Je glipt ergens naar binnen, doet je werk en bent weer vertrokken voordat de vijand doorheeft wat er is gebeurd. En zo ging het ook in de nacht van mijn eerste kill. Vanuit mijn positie in een uithoek van de nederzetting deed ik een pas naar voren. Ik legde mijn geweer aan en haalde de trekker twee keer over. Door de geluiddemper klonk het afvuren van de kogels even zacht als het klikken van een computermuis. Perfecte schoten. Twee keer in de mond. De man zeeg ineen.

De Special Forces van de krijgsmacht zijn altijd op zoek naar professionals die dit kunnen volhouden, dag in, dag uit, zonder dat ze er erdoor worden verteerd. Ze zoeken mensen zoals ik. Zulke individuen worden echter niet zo geboren. Ze worden gecreëerd. Dit boek behandelt niet alleen de lessen in leiderschap die ik me in de loop van de jaren heb eigen gemaakt. Het vertelt ook het verhaal hoe ik me heb ontwikkeld tot de persoon die ik nu ben. Het verhaal van een naïeve, zachtaardige jongeman wiens oudste herinnering is hoe zijn geliefde vader levenloos werd aangetroffen. Het verhaal over zijn persoonlijke worstelingen binnen de strijdkrachten, over zijn pijn en woede, over het duister in zijn innerlijk en gewelddadigheid in de straten van Essex, over zijn ervaringen in oorlogsgebieden en in de gevangenis, over het opsporen van ontvoerde meisjes in verre uithoeken, over het veilig weggeleiden van manschappen uit helse situaties. Dit boek vertelt hoe ik me heb ontwikkeld tot een individu dat leiding kan geven, ongeacht de gevaren waar hij op afstormt.

Vreemde geluiden. Mensen die rondlopen, praten. Klos-
sende voetstappen die ik niet herken. Ik ging rechtop in
bed zitten en wreef met de rug van mijn handen over
mijn ogen in een poging mezelf te wekken. Het was de week
tussen Kerst en Nieuwjaar; misschien vierden pap en mam een
feestje. Ik klom uit mijn stapelbed, langs het verlaten bed van
mijn broer. Boven op de ladekast stond mijn lievelingsspeelgoed:
een plastic legerhelikopter die pap had gekocht voor mijn vijfde
verjaardag. Ik ging op mijn tenen staan en gaf een tik tegen de
zwarte propeller. Net toen ik de helikopter wilde pakken, hoor-
de ik iemand roepen. Ik keerde me naar het geluid toe en zag
door de kier van de slaapkamerdeur een politieagent.

Ik glipte naar buiten en volgde hem blootvoets in mijn grijze
pyjama naar de slaapkamer van mijn ouders. In de gang passeerde
ik twee pratende agenten die me niet opmerkten. De slaapkamer
van mam en pap was fel verlicht. Vier, misschien vijf agenten
stonden rond het bed. Nieuwsgierig en opgewonden wrong ik
me tussen de benen van twee agenten door en tuurde naar dat-
gene waar alle ogen op gericht waren. Wie of wat het ook was,
ik zag geen enkele beweging. Ik schuifelde naar voren voor beter
zicht.

‘Nee! Nee! Nee!’ riep een agent. Hij boog zich voorover, plaatste zijn knokige vingers op mijn schouders en duwde me de gang in, naar een andere slaapkamer waar mijn broers Peter, Michael en Daniel zaten. Iemand had de televisie uit de huiskamer hier naartoe gebracht. Alle drie keken ze tv. Ik ging in een hoekje zitten. Ik zei geen woord.

Mijn eerstvolgende herinnering dateert van vier weken later. Opnieuw werd mijn slaap verstoord: ‘Anthony! Anthony! Kom, Anthony. Wakker worden.’ Het plafondlicht stond aan. Twee grote mensen stonden over me heen gebogen: mijn moeder en een man die ik nog nooit had gezien. Hij was heel lang, had een grote neus en donker haar dat over zijn schouders hing. Ik had geen benul hoe oud hij was, maar ik zag wel dat hij veel jonger was dan mam.

‘Anthony, ontmoet je nieuwe vader,’ sprak ze.

Les 1

**Laat niemand
bepalen wie jij
bent**

Het was alsof we al dagen onderweg waren. Ik staarde door het autoraampje en zag de autosnelweg overgaan in een A-weg, die op zijn beurt veranderde in een kronkelend, met heggen omzoomd weggetje. Elke kilometer bracht me dichterbij het nieuwe leven waar ik voor had gekozen; elke kilometer voerde me verder weg van het vertrouwde ouderlijk huis en alles waar ik van hield, maar ook van alles wat ik haatte en vreesde. De wolken hingen boven ons als een grauwe deken. De novemberwind beukte in op de Ford Sierra die ronkend door het platteland van Surrey reed. Mijn moeder, mijn stiefvader noch ik sprak een woord. Het Engelse weer sprak voor zich, daar hadden we niets aan toe te voegen. Terwijl de autobanden het wegdek ranselden, tolden de vragen door mijn hoofd. Had ik de juiste beslissing genomen? Zou ik mezelf leren kennen en in mijn nieuwe thuis opbloeien? Of ruilde ik de ene onvoorspelbare hel in voor een andere? Wat voor persoon zou ik zijn aan het einde van deze nieuwe reis? Had ik het antwoord toen geweten, dan was ik misschien direct uit de rijdende auto gesprongen.

Waar het op neerkomt, is dat ik in 1977 nog geen enkel idee had hoe ik in elkaar zat. Welke zeventienjarige weet dat wel? De meeste jongeren op die leeftijd beschouwen zichzelf als een vol-

ledig ontwikkeld persoon, maar in feite zijn we nog maar net uit de startblokken van het leven vertrokken. Onze hele jeugd drukken docenten, ouders, broers, zussen en stompzinnige tv-beroemdheden een stempel op ons. We worden als een stuk deeg voortdurend gekneet en vormgegeven. Daarom is het zo belangrijk, zeker als we jong zijn, dat we worden omgeven door mensen die een positieve invloed uitoefenen, die onze sterke eigenschappen helpen uitbouwen en die ons niet kopje onder laten gaan door onze zwakheden. Nu weet ik dit allemaal. Had ik het destijds maar geweten.

We passeerden op de smalle weg een rood bord. Omdat ik door de condens de tekst niet goed kon lezen, veegde ik het raam schoon met mijn mouw: MILITAIRE WEG: VOERTUIGEN WORDEN AANGEHOUDEN. Ik ging rechtop zitten en haalde diep adem. De auto minderde snelheid. Op een ander bord stond: PIRBRIGHT TRAININGSKAMP. Erachter dook een wachthuis op voor een zwarte poort. Toen zag ik het bord dat ik zocht: NIEUWE REKRUTEN HIER MELDEN. ‘Daar gaan we dan, mam. We zijn er,’ zei ik, terwijl ik mijn stem in bedwang probeerde te houden.

We stopten op de parkeerplaats. Ik stapte uit, pakte mijn zware, zwarte tas uit de kofferbak en kuste mijn moeder vluchtig op de wang. Als ze verdrietig was dat ik uit huis ging, kon ze dat goed verbergen. Mijn stiefvader draaide het autoraam naar beneden, stak zijn duim op en zei: ‘Veel succes. Tot ziens.’ Daarna keek hij meteen de andere kant op. Voor ik iets kon zeggen, zat mijn moeder weer in de auto, trok het portier dicht en draaide de contactsleutel om in het startslot. De motor sloeg aan. Terwijl ze door het grijsgroene landschap wegreed, keek ik ze na. Het duurde even voor ik weer bij de les was. Dit is het. Vanaf nu wordt alles anders.

Ik haalde diep adem, pakte mijn tas, hing hem over mijn schouder en richtte mijn blik op het indrukwekkende bakstenen gebouwencomplex. Het zag eruit als een gevangenis of een groot

ziekenhuis. Boven op de muren lag gedraaid prikkeldraad; veiligheidscamera's op hoge palen stonden alle richtingen op. Ik zag of hoorde niemand. Ik voelde me volstrekt verlaten. Het was bijna griezelig.

Gespannen liep ik naar het wachthuis toe. Ik verwachtte bijna dat er niemand achter het glas zou zitten. Toen ik op een paar stappen afstand was, werd het raampje krakend geopend. Een magere man met een John Lennon-bril keek me aan. Ik toonde hem een vriendelijke, charmante, ontwapende glimlach. 'Ik kom me melden voor de basistraining, *sir*,' zei ik.

De soldaat keek me aan met een blik alsof een vogel op zijn bril had gepoept.

'Sir? Noem me geen sir. Ik werk voor de kost. Voor jou ben ik "korporaal". Je naam?'

'Middleton, korporaal. Royal Engineers,' zei ik.

Hij pakte een klembord van zijn bureau en bekeek dat op zijn gemak. 'Middleton... Middleton... Middleton...'

Ik hing mijn tas over mijn andere schouder en kneep in mijn hand om de bloedcirculatie weer op gang te brengen.

Hij draaide een vel om en liep met zijn vinger de rij namen van boven naar beneden na. Daarna pakte hij een ander klembord en bestudeerde dat ook heel rustig.

De koude wind geselde mijn nek.

Ten slotte hield hij zijn vinger stil. 'Aha. Anthony. Klopt dat? Anthony Middleton?' vroeg hij.

'Ja, korporaal.'

Hij glimlachte me hartelijk toe. 'Gevonden!'

Een golf van opluchting trok door me heen. Misschien zou alles lang zo slecht niet uitpakken.

'Je wordt pas volgende week verwacht,' zei hij. En meteen ging het raam luid krakend dicht.

Stomverbaasd stond ik daar en staarde naar mijn weerspiege-

ling in het glas. Ik zag een goedverzorgde, naïeve, magere tiener met blauwe ogen, zwart haar en stevige, vergroeide wenkbrauwen. Een aardige, jonge knaap die geen idee had wat hij moest doen. Terneergeslagen liep ik terug naar de weg, maar ik moest mijn zware tas al snel weer neerzetten.

Wat moest ik doen? Hoe had ik de datum verdomme verkeerd kunnen hebben? Ik kon het niet geloven. Mijn moeder en stiefvader waren onderhand al kilometers verder. Ik speurde het grijsgrauwe landschap af in de vage hoop een telefooncel te ontdekken zodat ik iemand kon opbellen. Achter een rij kale bomen stonden in de verte wat paarden in een weiland. Een zwerm vogels vloog langs de horizon. Maar nergens stond een telefooncel. Wie had ik trouwens kunnen bellen? Waar moest ik slapen? Ik had geen slaapzak en onvoldoende cash voor een hotel. Misschien kon ik een droog plekje vinden tegen de muur van de kazerne. Hoe zou ik zonder eten een week in de regen moeten doorstaan? Ik kon de militaire basistraining toch niet hongerig, doorweekt en verzwakt beginnen?

Opeens werd ik overvallen door een enorme aandrang om zo snel en zo ver mogelijk van het militaire trainingskamp weg te komen. Maar ik vermande me, zette mijn tanden op elkaar en liep terug naar de indrukwekkende zwarte poort. Ik moest een droog plekje voor de nacht vinden en daar had ik de meeste kans op in dit complex. Lukte dat, dan kon ik altijd nog een ander plan bedenken. Ik moest positief denken. De stad kon niet ver weg zijn. Daar kon ik vanuit een telefooncel mijn moeder bellen. Ik wist eerlijk gezegd niet zeker of ze me zou komen halen, maar een stad betekende daklozen, daklozen betekenden opvanghuizen en wellicht kon ik...

‘Hé! Waar ga jij heen, maat?’ riep iemand.

Ik bleef staan en draaide me om. Ik was langs een kleiner bakstenen wachthuis gelopen dat een verlaten indruk had gemaakt.

Nu stond er een man in legerkleding in de deurpost. Hij brulde: 'Daar kun je niet heen, maat. Dit is militair gebied. Wat moet je hier? Wie ben je?'

'Ik geloof dat ik de datum verkeerd had,' antwoordde ik, terwijl ik mijn schouders beschaamd ophaalde. 'Ik moet volgende week terugkomen, dus...' Ik grijnsde alsof er eigenlijk niets aan de hand was.

'Nieuwe rekrut?' zei hij.

'Ja.'

Hij schudde het hoofd en gebaarde naar het grotere wacht-huis. 'Ga terug en klop op het raam. Hij neemt je in de maling.'

Een halfuur later stond ik in een grote, brandschone ruimte in een rij nieuwe rekruten in alle soorten en maten. We kwamen uit alle hoeken van de Britse eilanden: jong, puisterig, vettig, harig. Niemand voelde zich op zijn gemak, maar iedereen probeerde dat uit alle macht te verbloemen. Een korporaal liep zwijgend langs de rij op en neer en bestudeerde ons met een emotieloze blik. Het klakken van zijn hakken op de glimmende vloer reso-neerde tegen de glanzende muren en de glimmende vloer. Met zijn kaarsrechte rug en brede schouders, waar zijn kaki hemd zich strak omheen spande, torende hij hoog boven ons uit. Ik probeerde hem niet met mijn blik te volgen, maar dat lukte niet. Toen hij dichterbij kwam, keek ik meteen strak voor me uit, stak mijn kin vooruit en zette mijn smalle borst zover mogelijk op. De korporaal bleef stilstaan. Mijn ogen sperden zich open. Mijn hart sloeg over.

'Naam,' zei hij.

'Middleton, korporaal.'

Hij draaide zich naar me toe en boog zich zo ver voorover dat zijn gezicht bijna dat van mij raakte.

'Middleton, in het Britse leger geven we de voorkeur aan mannen met twee wenkbrauwen,' gromde hij.

‘Ja, korporaal.’

Hij liep door. Ik volgde hem niet met mijn blik. Mijn wangen gloeiden. Ik was geïntimideerd, verbluft en vroeg me af waaraan ik in hemelsnaam was begonnen.

Na een korte toespraak van de korporaal werden we naar de slaapbarak geleid, een groot vertrek met een glanzende houten parketvloer. Er stonden rijen identieke bedden met kriebelende dekens en houten lockers met geopende deuren.

Alles in deze ruimte was brandschoon. Vlekkeloos. Voor het eerst die dag voelde ik me eventjes thuis: van onze stiefvader moesten we het huis net zo schoon houden. Ik koos een bed uit – het onderste van een stapelbed in een verre hoek van de zaal – en bekeek van daaruit de rest. Er waren ongeveer dertig jongens. Sommigen waren net als ik een tiener, anderen begin twintig. Het was waarschijnlijk geen toeval dat de korporaal mij eruit had gepikt. Ik zag er anders uit dan de rest. Ik was niet net als zij. Dat was overduidelijk.

★★★

Waar het op neerkwam, was dat de andere rekruten vrijwel allemaal ruige arbeiderskinderen waren. Ze waren opgegroeid in de Britse cultuur van drinken, elkaar verrot schelden en de hersens inslaan.

Mijn jeugd was volstrekt anders geweest. Nadat mijn vader op 31 december 1985 onverwacht was overleden, beschikten mijn moeder en stiefvader plotseling over een relatief groot vermogen. Na de aanvankelijke onduidelijkheid over de doodsoorzaak van mijn vader werd uiteindelijk besloten dat hij een hartaanval had gehad. Door dit officiële besluit kon de levensverzekering worden geïnd. Mijn moeder en haar nieuwe vriend Dean, die vrijwel meteen na de dood van mijn vader deel van ons leven